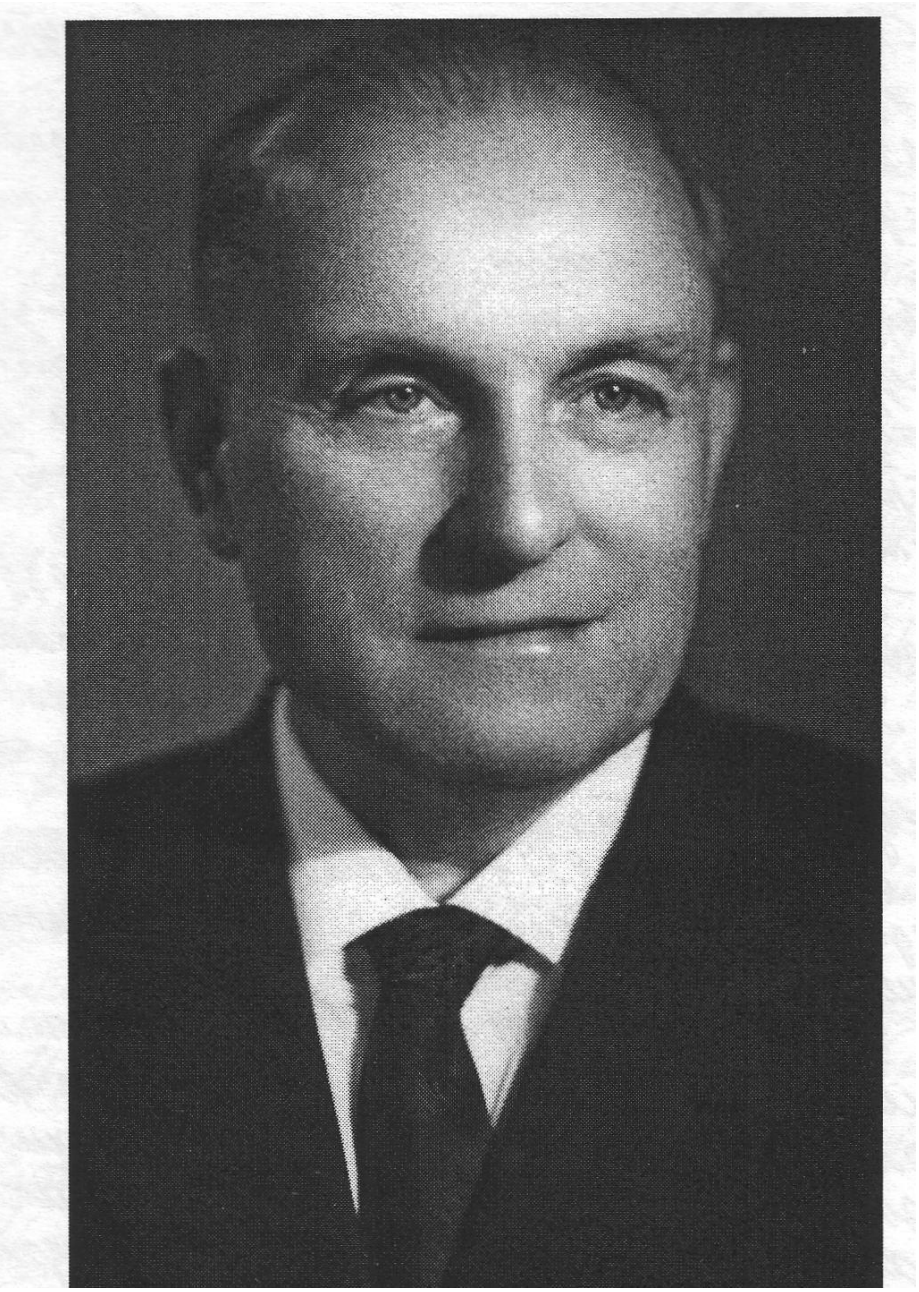

Радзіховський Борис Леонідович

доктор медичних наук, професор,
заслужений діяч науки України,
завідувач кафедри очних хвороб

Основні дати життя і діяльності

04.08.1909 р. - народився в селі Нова Олексіївка Геніченського району Херсонської області.

1928 р. - роки навчання у Дніпропетровському медичному інституті.
1932 р.

1932-1934 рр. - працював лікарем-окулістом поліклініки заводу «Комунар» (м.Запоріжжя).

1937 р. - закінчив трирічну ординатуру очної клініки Дніпропетровського медичного інституту.

1940 р. - захистив кандидатську дисертацію.

1941-1945 рр. - працював провідним окулістом військових госпіталів.

1945 р. - захистив докторську дисертацію.

1945 р. **(9.12)** - був направлений на роботу до Чернівецького медичного інституту на посаду завідувача кафедри очних хвороб.

1964 р. - присвоєно звання Заслуженого діяча науки України.

17 лютого 1975 р. - раптово помер на 66 році життя.

Роздуми вченого над науковими проблемами.

Кроки поступу та наукових здобутків

Народився Борис Леонідович Радзіховський 4 серпня 1909 року в селі Нова Олексіївка Геніченського району Херсонської області у сім'ї селянина.

Після закінчення середньої школи у 1928 році вступив до Дніпропетровського медичного інституту, який закінчив у 1932 році. Будучи студентом, Борис Леонідович з другого курсу і до кінця навчання в інституті викладає математику на підготовчих курсах Дніпропетровського мединституту. Після закінчення інституту, упродовж 1932 – 1934 років працював лікарем-окулістом поліклініки заводу «Комунар» (м.Запоріжжя) і одночасно викладав фізичну хімію у Запорізькому виробничому інституті. Відпрацювавши три роки в поліклініці, Борис Леонідович вступив до клінічної ординатури очної клініки Дніпропетровського медичного інституту, яку закінчив у 1937 році.

Б.Л. Радзіховський у роки навчання в Дніпропетровському медичному інституті (1928-1932)

Одночасно виконував обов'язки позаштатного асистента на кафедрі очних хвороб. Після закінчення клінічної ординатури, Б.Л.Радзіховський був направлений на роботу лікарем-офтальмологом у Молочаївську районну лікарню, де завідував очним відділенням.

Працюючи практичним лікарем і маючи схильність до наукових пошуків та високу любов до праці, Борис Леонідович займався також науковими дослідженнями. Результати наукової праці друкував у медичних журналах. Одночасно Б.Л. Радзіховський налагодив наукові зв'язки з Українським інститутом експериментальної офтальмології (м.Одеса), де привернув до себе увагу академіка В.П.Філатова і під його керівництвом виконав кандидатську

дисертацію на тему: «Лечение трахомы отсасыванием», яку успішно захистив у 1940 році на Вченій раді Одеського медичного інституту.

З початком Великої Вітчизняної війни, з 23 червня 1941 року Б.Л.Радзіховський був мобілізований до лав Червоної Армії. Упродовж перших 4-х місяців працював на посаді начальника очного відділення евакогоспіталю №1798, а потім був призначений головним офтальмологом спеціалізованого очного евакогоспіталю №1389 (м.Горький), де прослужив до вересня 1945 року.

У складних воєнно-польових умовах Борис Леонідович аналізує та науково обробляє величезний клінічний матеріал і оформляє докторську дисертацію «Рентгенолокализация инородных тел глаза», яку успішно захистив у червні 1945 року на Вченій раді Центрального інституту удосконалення лікарів (м.Москва).

За направленням Міністерства охорони здоров'я України з 9 грудня 1945 року Б.Л.Радзіховський приступив до роботи на посаді завідувача кафедри очних хвороб Чернівецького медичного інституту.

Колектив кафедри і очного відділення та субординатори у 1953 році.

Борис Леонідович був першим завідувачем кафедри, засновником і організатором її багатогранної роботи.

Щоб забезпечити навчальний процес на належному рівні Б.Л. Радзіховському у перші роки роботи в Чернівцях довелось у важких повоєнних умовах створювати матеріально-технічну базу кафедри, готувати кваліфіковані кадри викладачів для навчального процесу та практичних лікарів для боротьби з очною захворюваністю в області, проводити велику методичну роботу, щоб розробляти на кафедрі основні напрямки наукових досліджень.

Щотижневі клінічні обходи професора Б.Л.Радзіховського – школа підвищення професійних знань офтальмологів міста і районів області.

Борис Леонідович особисто щоденно проводив наукові дослідження упродовж 3-4 годин. Після роботи часто з метою пошуку потрібних йому праць заходив у бібліотеку, а вдома до пізньої ночі їх опрацьовував. А потім знайомив колег з науковими досягненнями в офтальмології.

Науково-дослідницька робота на кафедрі, особливо молодих науковців, була під контролем професора. Борис Леонідович постійно цікавився в молодих науковців, як вони проводять пошук потрібної літератури в бібліотеці і чи правильно її реферують, давав при цьому цінні поради. Проглядав матеріали наукових досліджень і вчив ретельно та правильно їх аналізувати. Результати наукових досліджень періодично заслуховувалися на засіданнях наукового товариства офтальмологів області та наукових конференціях. Це давало позитивні результати - всі дисертаційні роботи виконувалися достроково й успішно захищалися.

Школа підвищення педагогічної майстерності. Колектив кафедри

Борисом Леонідовичем надруковано біля 140 наукових статей, він автор понад 10 винаходів та біля 20 раціоналізаторських пропозицій.

Його науково-дослідницька робота була присвячена вивченню проблем глаукоми, рефракції і акомодації ока, розробці нових офтальмологічних методик дослідження. Борис Леонідович Радзіховський зокрема був автором 5 монографій: "Офтальмоскопическая диагностика (с офтальмоскопическим атласом)" (1957), "Близорукость" (1963), "Старческая дальнозоркость" (1965), "Астигматизм человеческого глаза" (1969), "Чувствительность роговицы и её диагностическое значение в патологии глаза и организма" (у співавторстві з В.І. Лучиком) (1974).

У монографіі "Офтальмоскопическая диагностика (с офтальмоскопическим атласом)" узагальнений великий власний матеріал професора з дослідження очного дна і створений особисто Борисом Леонідовичем перший у вітчизняній літературі кольоровий атлас норми і патології очного дна. Дослідження очного дна проводилось у прямому вигляді електричним офтальмоскопом, власноручно сконструйованим Б.Л. Радзіховським.

Велика науково-дослідницька робота професора Б.Л. Радзіховського з питань рефракції і акомодації узагальнена у монографіях "Близорукость", "Старческая дальнозоркость" і "Астигматизм человеческого глаза".

У монографії "Чувствительность роговицы и её диагностическое значение в патологии глаза и организма" Борисом Леонідовичем проаналізований великий матеріал наукових досліджень сконструйованим власноруч альгезиметром і апробованим сумісно з аспірантом В. І. Лучиком на великій кількості очей у здорових людей різного віку та з різними їх захворюваннями, а також при різній загальній патології організму.

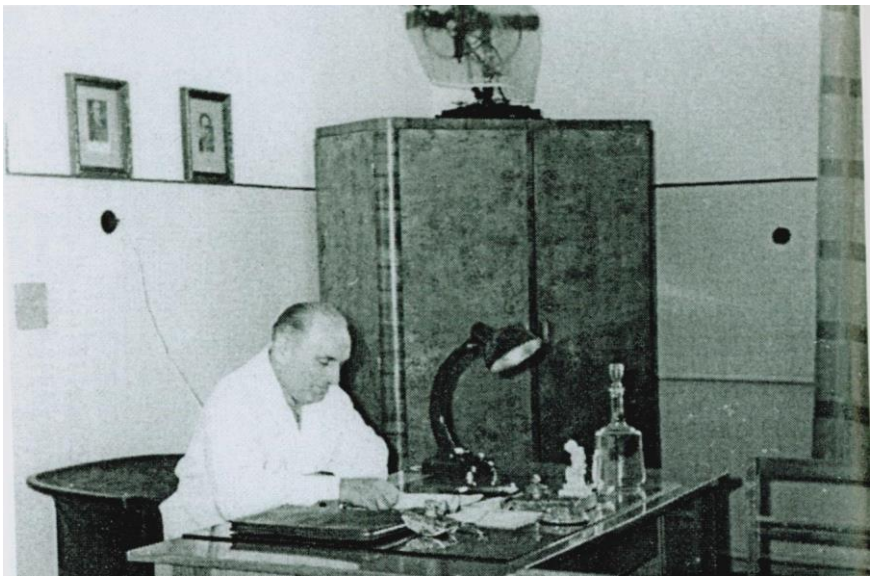

Під його керівництвом виконано й захищено 9 кандидатських дисертацій (С.А. Авербух, А.М. Водовозов, К.С. Титенко, С.І. Курченко, Т.Б. Воронова, В.Ф. Кондрацький, Г.Д. Ловля, В.І. Лучик, Г.М. Телегіна) та одна докторська – А.М. Водовозов.

Професор Б.Л. Радзіховський вніс вагомий внесок у роботу з організації офтальмологічної служби та зниження очної захворюваності на Буковині. З любов'ю готував науково-викладацькі кадри та кваліфікованих лікарів-офтальмологів для практичної охорони здоров'я.

Виховній роботі у навчальному процесі Борисом Леонідовичем надавалася важлива роль у формуванні майбутнього лікаря. Своїм особистим прикладом він демонстрував кращі риси людини і лікаря - такі як порядність та сумлінність. Атмосфера взаємоповаги та порозуміння на кафедрі відігравала також важтиву виховну роль у формуванні майбутнього лікаря. Професор вважав, що кожне практичне заняття зі студентами і прочитана лекція повинні мати елементи виховання. Спілкування викладача зі студентами та хворими на практичному занятті, його зовнішній вигляд, культура мови та поведінки, повинні формувати кращі риси у майбутнього лікаря.

Борис Леонідович на громадських засадах працював позаштатним офтальмологом області упродовж 30 років, беззмінно очолював обласне наукове товариство офтальмологів, був членом правління Всесоюзного та Всеукраїнського наукових товариств офтальмологів та активно працював у редакційній раді «Офтальмологічного журналу».

Професор Б.Л. Радзіховський успішно поєднував педагогічну, науково-дослідницьку та лікувальну роботу з громадською діяльністю: три рази обирався депутатом міської і два рази районної ради м. Чернівці, багато років очолював місцевий комітет інституту.

Професор Б.Л.Радзіховський проводить кафедральну нараду

У 1964 р. Борису Леонідовичу присвоєно звання Заслуженого діяча науки України. Урядом України він нагороджений орденом Трудового Червоного Прапора, п’ятьма медалями і знаком «Відмінник охорони здоров'я» та численними грамотами. З нагоди 50-річчя Чернівецького медичного інституту його портрет занесений до галереї портретів фундаторів наукових шкіл та засновників кафедр університету.

З нагоди проведення у Чернівцях XII Міжнародного офтальмологічного симпозіуму (Одеса-Генуя) 1 липня 2001 року, на будинку, де мешкав Борис Леонідович, встановлено меморіальну дошку.

23 жовтня 2009 року проведена науково-практична конференція, присвячена 100-річчю з дня народження Б.Л.Радзіховського за участю офтальмологів України.

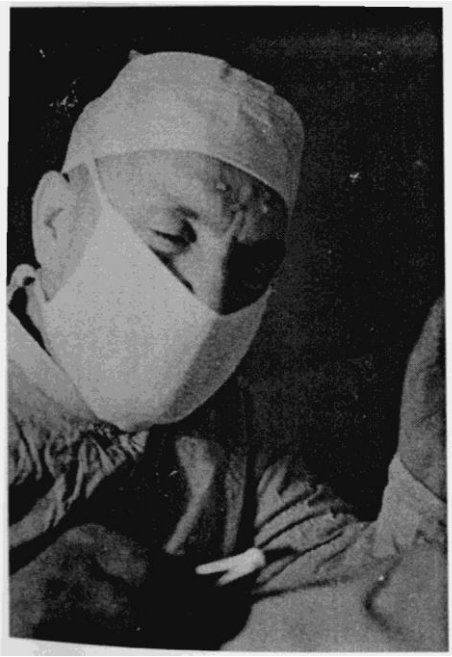
Прах Радзіховського покоїться на Руському цвинтарі м. Чернівці.

Могила Б.Л. Радзіховського

Професор Б.Л. Радзіховський був талановитим педагогом, блискучим офтальмохірургом, чуйним і безкорисливим лікарем, кмітливим винахідником і раціоналізатором, високоосвіченою і всебічно розвиненою людиною.

Борис Леонідович користувався великою повагою серед хворих, лікарів, викладацького складу і студентів інституту, громадськості міста і області та науково-викладацької спільноти України.

Операція успішно закінчена – вигляд Бориса Леонідовича стомлений, але задоволений.

Наукова спадщина

Радзиховский Б.Л. Лечение трахомы отсасыванием: дис. … кандидата медицинских наук/ Радзиховский Борис Леонидович. - Одесса, 1940.

Радзиховский Б.Л. Рентгенолокализация инородных тел глаза: дис. … доктора медицинских наук / Радзиховский Борис Леонидович. - М., 1945.

Монографії

Радзиховский Б.Л. Офтальмологическая диагностика (с офтальмологическим атласом): монография /Б.Л. Радзиховский. - Черновцы: ЧМИ, 1957.- 210 с.

Радзиховский Б.Л. Близорукость: монография / Б.Л. Радзиховский. - Л.: Медгиз; [Ленингр. отделение], 1963. - 196 с.: с чертеж.

Радзиховский Б.Л. Чувствительность роговицы и ее диагностическое значение в патологии глаза и организма: монография/ Б.Л. Радзиховский. - К.: Здоров'я, 1974.- 88 с.: с ил.

Радзиховский Б.Л. Старческая дальнозоркость: монография/Б.Л. Радзиховский. - Л.: Медицина, 1965.- 159 с.

Радзиховский Б.Л. Астигматизм человеческого глаза: монография / Б.Л. Радзиховский. - М.: Медицина, 1969.- 196 с. : ил.

НАУКОВІ СТАТТІ

1.Радзиховский Б.Л.Отсасывание как способ лечения трахомы/ Б.Л.Радзиховский // Вестник офтальмологии - 1939. - № 1. - С. 112 - 114.

2. Радзиховский Б.Л. Cellulitis orbitae малярийной этиологии/ Б.Л.Радзиховский // Вестник офтальмологии. - 1939. - № 5. - С. 87 - 90.

3. Радзиховский Б.Л. О применении насоса Комовского в хирургической практике /Б.Л.Радзиховский //Хирургия. - 1939. - №1. - С. 172 -174.

4. Радзиховский Б.Л. Местное применение рыбьего жира для лечения кератомаляции/ Б.Л.Радзиховский //Вестник офтальмологи. - 1940. - № 6. - С. 435 - 437.

5. Радзиховский Б.Л. К технике отделения птеригиума от роговицы / Б.Л.Радзиховский //Вестник офтальмологии. - 1940. - Т. 17. - С. 139- 141.

6. Радзиховский Б.Л. Тонометр Маклакова новой конструкции / Б.Л.Радзиховский // Вестник офтальмологии. - 1940. - Т. 17. - С. 765 - 767.

7. Радзиховский Б.Л. Опыт лечения трахомы отсасыванием / Б.Л.Радзиховский // Вестник офтальмологии. - 1940. - Т. 17. - С. 655 - 658.

8. Радзиховский Б.Л. К профилактике роговичних осложнений после извлечения инородных тел /Б.Л.Радзиховский //Советская медицина. - 1940. - № 1. - С. 21 - 24.

9. Радзиховский Б.Л. Местное применение хинина для лечения трещин сосков // Акушерство и гинекология. - 1940. - № 1. - С. 25 - 27 .

10. Радзиховский Б.Л.Подконъюнктивальная имплантация кетгута как новый лечебный фактор/ Б.Л.Радзиховский // Вестник офтальмологии. - 1941. - № 4. - С. 394 - 397.

11. Радзиховский Б.Л. О фульгурации вакуумными электродами / Б.Л.Радзиховский //Советская медицина. - 1941. - № 1. - С. 23 - 25.

12. Радзиховский Б.Л. Рентгенлокализация инородных тел по способу автора. / Б.Л.Радзиховский // Сборник работ госпиталей Горьковского облздравотдела. - Горький, 1944. - С. 43 -44.

13. Радзиховский Б.Л. Новый рентгено-геометрический способ дифференциальной и локальной диагностики инородных тел глаза / Б.Л.Радзиховский // Вестник офтальмологии. - 1944. - № 1. - С. 19 - 23.

14. Радзиховский Б.Л. Секвестротомия при огнестрельных остеомиелитах орбиты/Б.Л.Радзиховский//Вестник офтальмологии. - 1944. - № 4. - С. 34-36.

15. Радзиховский Б.Л. К вопросу о слезотечении при анофтальме у лиц носящих глазной протез/ Б.Л.Радзиховский // Врачебное дело. - 1947. - № 9. - С. 798 – 802.

16. Радзиховский Б.Л. Индикатор для проекции глазного дна и внутриглазных инородных тел на поверхности склеры / Б.Л.Радзиховский //Вести офтальмологии. - 1948. - № 3. - С. 33 - 34.

17. Радзиховский Б.Л. Дальнейшие наблюдения над лечебным действием субконъюнктивальных имплантаций кетгута / Б.Л.Радзиховский //Офтальмологический журнал. - 1948. - № 1. - С. 35 - 37.

18. Радзиховский Б.Л. Местное применение пенициллина при ползучей язве роговицы и других наружных заболеваниях переднего отрезка глаза // Офтальмологический журнал. - 1948. - № 4. - С. 165 - 170.

19. Радзиховский Б.Л. Опыт рентгенологической локализации инородных тел по способу автора / Б.Л.Радзиховский // Офтальмологический журнал. - 1949. - № 3. - С. 126- 130.

20. Радзиховский Б.Л. Клиническое наблюдение над заболеванием глаз после возвратного тифа / Б.Л.Радзиховский // Вестник офтальмологии. - 1949. - № 3. - С. 17 -19.

21. Радзиховский БЛ. О рентгенолокализации и удалении инородных тел орбиты./Б.Л.Радзиховский //Ученые записки Черновицкого мединститута. - Черновцы, 1949. - С. 49-53.

22. Радзиховский Б.Л. Десятилетний опыт применения тканевой терапии в виде имплантаций кетгута / Б.Л.Радзиховский //Офтальмологический журнал - 1950. -№ 4. - С. 163 -168.

23. Радзиховский Б.Л. Новый способ наложения роговичных швов /Б.Л.Радзиховский // Вестник офтальмологии. - 1950. - № 4. - С. 37 -38.

24. Радзиховский Б.Л. Блефаростат новой конструкции/ Б.Л.Радзиховский //Вестник офтальмологии. - 1950. - № 6. - С. 39 - 40.

25. Радзиховский Б.Л. Оксигенотерапия в виде подконъюнктивальных инъекций перекиси водорода/ Б.Л.Радзиховский // Врачебное дело. - 1950. - № 5. - С. 449-450.

26. Радзиховский Б.Л. Вакуумный тонометр / Б.Л.Радзиховский // Вестник офтальмологии. - 1951. - №2. - С. 37-39.

27. Радзиховский БЛ. Новая конструкция пинцета автора для наложения роговичных швов/ Б.Л.Радзиховский //Офтальмологический журнал. - 1951. - № 3. - С. 152- 153.

28. Радзиховский Б.Л. Местное применение пенициллина при ползучих язвах роговицы и других заболеваниях переднего отрезка глаза/ Б.Л.Радзиховский //Офтальмологический журнал. - 1951. - № 4. - С. 165-168.

29. Радзиховский Б.Л. Условные зрачковые реакции как метод исследования больших полушарий / Б.Л.Радзиховский // Врачебное дело. -1951. - № 4. - С. 293 - 296.

30. Радзиховский Б.Л. Тканевая терапия в виде имплантаций кетгута / Б.Л.Радзиховский // Врачебное дело. - 1951. - № 9. - С. 831 - 834.

31. Радзиховский Б.Л. Рефлекторный и условнорефлекторный ретинальный отек в глаукоматозном глазу. / Б.Л.Радзиховский // Тезисы докладов 14-й научной сессии института глазных болезней им. Гельмгольца. - Москва. 1952. - С. 58 - 59.

32. Радзиховский Б.Л. К вопросу о поражении глаз при туляремии / Б.Л.Радзиховский // Офтальмологический журнал. - 1952. - № 1. - С. 56 - 58.

33. Радзиховский Б.Л. Подконъюнктивальная инъекция физраствора как нагрузочная скотометрическая проба в диагностике глаукомы / Б.Л. Радзиховский //Вестник офтальмологии. - 1952. - № 6. - С. 17-21.

34. Радзиховский Б.Л. Глазной пульс/Б.Л.Радзиховский//Офтальмологический журнал. - 1953. - №2. - С. 104 - 109.

35. Радзиховский Б.Л. Новый упрощенный метод гониоскопии/Б.Л. Радзиховский // Офтальмологический журнал. - 1954. - № 1. - С. 49 - 50.

36. Радзиховский Б.Л. Причина угасания зрительных функций в глаукоматозном глазу с нормализованным офтальмотонусом/ Б.Л.Радзиховский //Вестник офтальмологии. - 1954. - № 2. - С. 20 - 24.

37. Радзиховский Б.Л. К технике наложения швов при пластических операциях / Б.Л.Радзиховский //Офтальмологический журнал. - 1955. - № 4. - С. 238 - 239.

38. Радзиховский Б.Л. Новый трепан для иссечения диска при частичной сквозной пересадке роговицы. /Б.Л.Радзиховский // Труды юбилейной научной конференции, посвященной 80-летию В.П.Филатова. - Киев, 1956. - С. 64.

39. Радзиховский Б.Л. Пульс патологически измененного глаза/ Б.Л.Радзиховский // Офтальмологический журнал. - 1956. - № 5.- С.259 - 263.

40. Радзиховский Б.Л. Сравнительная оценка некоторых дополнительных критериев компенсации глаукомы. / Б.Л.Радзиховский, К.С. Титенко//Тезисы докладов 3-го съезда глазных врачей Украины. - Одесса, 1956. – С. 33 - 34.

41. Радзиховский Б.Л. Модифицированная операция Эллиота – корнеосклеральная трепанотомия с заворотом полудиска /Б.Л.Радзиховский //Тезисы докладов Всесоюзной конференции офтальмологов.- Л., 1957.- С.53.

42. Радзиховский Б.Л., ПАСК в терапии туберкулезных и туберкулезно-аллергических заболеваний глаз / Б.Л.Радзиховский, К.С. Титенко // Офтальмологический журнал. - 1957. - № 1.- С. 3-5.

43. Радзиховский Б.Л. Дальнейшее усовершенствование гониоскопии по методу автора /Б.Л.Радзиховский// Офтальмологический журнал. - 1957. - № 2. - С. 76 - 78.

44.Радзиховский Б.Л., К технике измерения диаметра зрачков / Б.Л.Радзиховский, Водовозов А.М.//Офтальмологический журнал. - 1957. - № 5. - С. 113 - 114.

45. Радзиховский Б.Л. Новая модель трепана для корнеосклеральной трепанации и задней склерэктомии / Б.Л.Радзиховский // Вестник офтальмологии. - 1957. - № 1. - С. 40-41.

46. Радзиховский Б.Л. Гониоскопия по методу автора с помощью выпуклой линзы / Б.Л.Радзиховский // Офтальмологический журнал. - 1958. - № 4. - С. 119 - 201.

47. Радзиховский Б.Л. Сравнительная оценка некоторых дополнительных критериев компенсации глаукомы /Б.Л. Радзиховский, К.С.Титенко//Труды 3-го съезда глазных врачей Украины. - Киев, 1959. - С. 94 - 96.

48. Радзиховский Б.Л. Дальнейшее наблюдение над эффективностью нагрузочных скотометрических проб автора в ранней диагностике глаукомы / / Б.Л.Радзиховский //Сборник научных работ Черновицкого мединститута. - Черновцы, 1959. - Вып. 9. - С. 165 -169.

49. Радзиховский Б.Л. Новый метод экстракции старческой катаракты / Б.Л. Радзиховский, Водовозов А.М. //Сборник научных работ Черновицкого мединститута. - Черновцы, 1959. - Вып. 10. - С. 149- 155.

50. Радзиховский Б.Л. О патогенезе глаукомы / Б.Л.Радзиховский // Офтальмологический журнал. - 1959. - № 3. - С. 140 - 144.

51. Радзиховский Б.Л. Магнитный трепан для иссечения диска при частичной сквозной пересадке роговицы / Б.Л.Радзиховский // Офтальмологический журнал. - 1959. - № 8. - С. 496-498.

52. Радзиховский Б.Л., О пересадке роговицы, замороженной и высушенной в вакуумаппарате / Б.Л.Радзиховский, А.М Водовозов, Л.М. Евстюгов //Офтальмологический журнал. - 1959. - № 8. - С. 485 - 488.

53. Радзиховский Б.Л. Операция иридэнклейза в модификации автора / Б.Л.Радзиховский //Материалы 2-ой Всесоюзной конференции новаторов и рационализаторов в офтальмологии. – М., 1960. - С. 9-10.

54. Радзиховский Б.Л. Новый метод исследования чувствительности роговицы / Б.Л.Радзиховский // Материалы 2-ой Всесоюзной конференции новаторов и рационализаторов в офтальмологии. – М., 1960. - С. 36.

55. Радзиховский Б. Л. Операция иридэнклейза в модификации автора «Трепаноиридэнклейза» / Б.Л.Радзиховский// Вестник офтальмологии. – 1960. - № 3.- С. 30 - 34.

56. Радзиховский Б.Л. Новый метод офтальмоскопии в прямом виде/ Б.Л.Радзиховский // Вестник офтальмологии. - 1960. - № 4. - С. 41 - 43.

57. Радзиховский Б.Л. Новая модель бинокулярной лупы / Б.Л. Радзиховский // Офтальмологический журнал. - 1960. - № 7. - С. 439 - 440.

58. Радзиховский Б.Л. Изменение слепого пятна под влиянием работы глаза как критерий нарушения трофики в перииапиллярной области / Б.Л.Радзиховский //Материалы 2-й Всесоюзной конференции офтальмологов. – Тбилиси, 1961. - С. 439-440.

59. Радзиховский Б.Л. Новый метод экстракции старческой катаракты / Б.Л.Радзиховский // Тезисы докладов на межобластной научно-пракгической конференции офтальмологов Закарпатской, Львовской, Ив.-Франковской и Черновицкой областей. - Черновцы, 1961. - С. 35.

60. Радзиховский Б.Л. Новый метод исследования чувствительности роговицы / Б.Л.Радзиховский //Офтальмологический журнал. - 1961.- № 1. - С. 40 - 42.

61. Радзиховский Б.Л. Изменение слепого пятна под влиянием работы на близком расстоянии при различных видах рефракции / Б.Л.Радзиховский //Офтальмологический журнал. - 1961. - № 5. - С. 294 - 301.

62. Радзиховский Б.Л. К технике экстракции вторичной катаракты /Б.Л.Радзиховский //Офтальмологический журнал. - 1961. - № 6. - С. 369-371.

63. Радзиховский Б.Л., Офтальмологическая помощь в Черновицкой области / Б.Л.Радзиховский, З.Я. Куперман // Тезисы докладов на межобластной научно - практической конференции. - Черновцы, 1961. - С. 35 - 36.

64. Радзиховский Б.Л. Прибор для исследования периферии глазного дна / Б.Л.Радзиховский // Бюллетень изобретений и товарных знаков. - 1962. - № 12. - С. 48 - 50.

65. Радзиховский Б.Л. Техника операции экстракции хрусталика, полностью вывихнутого в стекловидное тело /Б.Л.Радзиховский // Офтальмологи-

ческий журнал. - 1962. - № 5 - С. 297 -300.

66. Радзиховский Б.Л. Роговичный трепан /Б.Л. Радзиховский // Бюллетень изобретений и товарных знаков. - 1963. - № 22. - С. 64 - 66.

67. Радзиховский Б.Л. Новый метод офтальмоскопического исследования крайней периферии глазного дна// Вестник офтальмологии. – 1963 - № 1. - С. 73 - 74.

68. Радзиховский Б.Л. Новая методика определения суточных колебаний внутриглазного давления и ее значение в диагностике глаукомы / Б.Л.Радзиховский // Вестник офтальмологии. - 1963. - № 3. - С. 59 - 63.

69. Радзиховский Б.Л. Близорукость / Б.Л.Радзиховский // Медицинская сестра. - 1963. - № 8. - С. 34-39.

70. Радзиховский Б.Л. Новая модель гониоскопа / Б.Л.Радзиховский // Материалы 3-й Всесоюзной конференции новаторов в офтальмологии. - М.,- 1964. - С. 129.

71. Радзиховский Б.Л. Заключительное слово председателя по программной теме 4-го съезда офтальмологов УССР "Катаракта, косоглазие и амблиопия" / Б.Л.Радзиховский // Труды 4-го съезда офтальмологов УССР. - Киев, 1964. - С. 452-454.

72. Радзиховский Б.Л.. Кондрацкий В.Ф. Отдаленные результаты операции трепаноириденклейза / Б.Л.Радзиховский // Материалы 40-й итоговой научной конференции Черновицкого мединститута. - Черновцы, 1964. - С. 143 - 144.

73. Радзиховский Б.Л. Клиническая классификация осевой миопии / Б.Л.Радзиховский //Труды 9-го съезда офтальмологов Украины. - Киев, 1964. - С. 543 - 544.

74. Радзиховский Б.Л. Результаты исследования крайней периферии глазного дна миопических глаз / Б.Л.Радзиховский // Вестник офтальмологии. - 1964. - № 5. - С. 70 - 73.

75. Радзиховский Б.Л., Кондрацкий В.Ф. Дальнейшие наблюдения над эффективностью операции ириденклейза в модификации БЛ. Радзиховского / Б.Л.Радзиховский//Офтальмологический журнал. - 1964. - № 6. - С. 407-411.

76. Радзиховский Б.Л. Трепан с окнами для иссечения диска при частичной сквозной пересадке роговицы/ Б.Л.Радзиховский //Офтальмологический журнал. - 1964. - № 8. - С. 607 - 609.

76. Радзиховский Б.Л., Титенко К.С. Развитие офтальмологической помощи в Черновицкой области / Б.Л.Радзиховский // Юбилейная научная конференция, посвященная 25-летию воссоединения Северной Буковины с УССР. – Черновцы, 1965. - С. 111-114.

77. Радзиховский Б.Л., Деятельность студенческого научного общества Черновицкого мединститута / Б.Л.Радзиховский, М.Н. Бухарович// Юбилейная научная конференция, посвященная 25-летию воссоединения Северной Буковины с УССР. - Черновцы, 1965. - С. 114-117.

78. Радзиховский Б.Л. Офтальмологическая служба в Черновицкой области / Б.Л.Радзиховский, К.С. Титенко // Материалы межобластной научно-практической конференции офтальмологов Закарпатской, Львовской, Ив.-Франковской и Черновицкой областей. - Киев, 1965. - С. 147 - 148.

79. Радзиховский Б.Л. Двадцатилетний опыт применения тканевой терапии в виде имплантации кетгута / Б.Л.Радзиховский // Материалы научной конференции, посвященной 90-летию со дня рождения В.И. Филатова. - Киев, 1965. - С. 79 - 80.

80. Радзиховский Б.Л., Ловля Г.Д. Исследование реакции плата при измерении давления 5-ти и 10-ти граммовыми тонометрами // Тезисы докладов 41-й научной конференции Черновицкого мединститута - Черновцы, 1965. - С. 107- 108.

81. Радзиховский Б.Л. Периметрическая проба и периферические исследования у детей-миопов / Б.Л.Радзиховский // Охрана зрения детей и другие вопросы детской офтальмологии. – Киев, 1965. - С. 22 - 26.

82. Радзиховский Б.Л. Влияние окрашенного света на проявление пресбиопии /Б.Л. Радзиховский//Вестник офтальмологии.- 1965. - № 3. - С. 7 - 12.

83. Радзиховский Б.Л. Начинающая старческая катаракта и пресбиопия / Б.Л.Радзиховский // Вестник офтальмологии. - 1965. - № 6. - С. 3 - 6.

84. Радзиховский Б.Л. Коноидоскопическая "осевая" и "силовая' пробы для диагностики астигматизма/Б.Л.Радзиховский//Материалы 3-го съезда офтальмологов СССР. – М., 1966. - Т.2. - С. 125 -126.

85. Радзиховский Б.Л. Новая компрессионно-эластогонометрическая проба и ее значение в диагностике глаукомы / Б.Л.Радзиховский//Офтальмологический журнал. - 1966. - № 5. - С. 349 - 355.

86. Радзиховский Б.Л. Периметрическая проба "нагрузкой" чтением как критерий развития изменений в периферических отделах миопических глаз / Б.Л.Радзиховский // 42-я научная конференция Черновицкого мединстита. - Черновцы, 1966. - С. 217 - 218. (на укр. языке).

87. Радзиховский Б.Л. Старческая дальнозоркость и ее коррекция /Б.Л.Радзиховский // Медицинская сестра. - 1966. - № 1. - С. 23 - 26.

88. Радзиховский Б.Л. Этиология, патогенез и профилактика близорукости у детей / Б.Л.Радзиховский // Материалы 3-го съезда офтальмологов СССР – М., 1967. - Т.3. - С. 223 -225.

89. Радзиховский Б.Л. Наша диагностическая номенклатура астигматизма /Б.Л.Радзиховский //Актуальные вопросы офтальмологии: материалы республиканской конференции офтальмологов УССР. - Киев, 1967.- С. 86 - 87.

90. Радзиховский Б.Л. Развитие офтальмологической службы в Черновицкой области за годы Советской власти/ Б.Л. Радзиховский, К.С Титенко// Актуальные вопросы офтальмологии : материалы республиканской конференции офтальмологов УССР. - Киев, 1967. - С. 10 - 11.

91. Радзиховский Б.Л. Объективная проверка чувствительности роговицы / Б.Л.Радзиховский //Офтальмологический журнал. - 1967. - № 1. - С. 9 - 82.

92. Радзиховский Б.Л. Работы офтальмологов Украинской ССР в области рефракции и аккомодации глаза за 50 лет (1917- 1967) / Б.Л.Радзиховский, С.М. Дашевский, Т.В.Шлопак //Офтальмологический журнал. - 1967. - № 1.-С. 367-373.

93. Радзиховский Б.Л. Новый метод субъективного исследования рефракции (динаморефрактометрия) / Б.Л.Радзиховский //Вестник офтальмологии. – 1967. - № 2. - С. 9- 13.

94. Радзиховский Б.Л. Новый периметр и первые реультаты исследования этим аппаратом поля зрения нормальных и глаукоматозных глаз/ Б.Л.Радзиховский // Вестник офтальмологии. - 1968. - № 1. - С. 26 - 29.

95. Радзиховский Б Л. Астигматизм /Б.Л.Радзиховский //Медицинская сестра. - 1968. - № 1. - С.9- 13.

96. Радзиховский Б.Л. Применение нового препарата этония при некоторых заболеваниях переднего отрезка глаза / Б.Л.Радзиховский, К.С. Титенко, Г.Д. Ловля // Офтальмологический журнал. - 1969. - № 2. - С. 85 - 89.

97. Радзиховский Б.Л. Работы кафедры глазных болезней над основными проблемами офтальмологии и ее роль в развитии офтальмологической службы в Черновицкой области/ Б.Л.Радзиховский, К.С. Титенко, Г.Д. Ловля // Развитие медицинской науки и охраны здоровья на Северной Буковине за годы советской власти. – Киев, 1969. - С. 34 - 38. (на укр. языке).

98. Радзиховский Б.Л. Отдаленные наблюдения над эффективностью новой методики определения суточных колебаний офтальмотонуса в диагностике глаукомы / Б.Л.Радзиховский, Г.Д. Ловля //Развитие медицинской науки и охраны здоровья на Северной Буковине за годы Советской власти. – Киев, 1969. - С. 156 - 157. (на укр. языке).

99. Радзиховский Б.Л. Дневные и ночные колебания офтальмотонуса нормальных и глаукоматозных глаз при исследовании 5-ти и 10-ти граммовыми тонометрами Маклакова/Б.Л. Радзиховский, Г.Д. Ловля //Развитие медицинской науки и охраны здоровья на Северной Буковине за годы Советской власти. - Киев, 1969. - С. 156.

100. Радзиховский Б.Л. Влияние на чувствительность роговицы некоторых лекарственных средств, вводимых в конъюнктивальный мешок / Б.Л. Радзиховский, В.И. Лучик //Офтальмологический журнал.- 1969. - № 6. - С.428-431.

101. Радзиховский Б.Л. Чувствительность роговицы у новорожденных и детей грудного возраста / Б.Л. Радзиховский, В.И. Лучик //Вестник офтальмологии. - 1969. - № 6. - С. 84 - 85.

102. Радзиховский Б.Л. Чувствительность роговицы у больных сахарным диабетом / Б.Л.Радзиховский, В.И. Лучик //Актуальные вопросы офтальмологии. – Киев, 1970. - С. 186 - 187.

103. Радзиховский Б.Л. Десятилетний опыт применения операции трепаноириденклейза при глаукоме /Б.Л.Радзиховский, К.С.Титенко//Офтальмологический журнал. - 1970. - № 2. - С. 111 - 117.

104. Радзиховский Б.Л. Фокальная офтальмоскопия с помощью модифицированого электрического скиаскопа / Б.Л.Радзиховский //Офтальмологический журнал. - 1970. - № 5. - С. 323 - 325.

105. Радзиховский Б.Л. Результаты суточной тонометрии, эластотонометрии и компрессионно-тонометрической пробы Б.Л. Радзиховского у больных гипертонической болезнью / Б.Л.Радзиховский, Н.Н Меркулова// Офтальмологический журнал. - 1970. - № 7. - С. 522 -526.

106. Радзиховский Б.Л. Магнитный альгезиметр/ Б.Л. Радзиховский // Вестник офтальмологии. - 1971. - №2. - С. 10- 13.

107. Радзиховский Б.Л. Чувствительность роговицы при заболеваниях сосудистого тракта /Б.Л.Радзиховский, В.И. Лучик // Офтальмологический журнал. - 1971. - № 2. - С. 102- 104.

108. Радзиховский Б.Л., Периметрическая проба с нагрузкой и её значение в ранней диагностике глаукомы / Б.Л.Радзиховский, Г.М. Телегина //Вестник офтальмологии. - 1971. - № 3. - С. 3 - 6.

109. Радзиховский Б.Л. Исследование угла передней камеры электрическим офтальмоскопом с помощью офтальмогониопериферископа автора /Б.Л.Радзиховский //Офтальмологический журнал. - 1971. - № 4. - С. 243 - 246.

110. Радзиховский Б.Л. О классификации первичной глаукомы /Б.Л.Радзиховский //Вестник офтальмологии. - 1971. - № 6. - С. 77 - 79.

111. Радзиховский Б.Л. Результаты исследования чувствительности роговицы у школьников /Б.Л. Радзиховский, В.И. Лучик//Возрастные особенности органа зрения в норме и при патологии: труды 2-го Московского мединститута. - М., 1971. - Вып. 3. - С. 18 - 19.

112. Радзиховский Б.Л., Сравнительная оценка альгезиметров Б.Л. Радзиховского, предназначеных для исследования чувствительности роговицы при лежачем и сидячем положении испытуемых / Б.Л.Радзиховский, В.И. Лучик //Офтальмологический журнал. - 1972. - № 7. - С. 521 - 524.

113. Радзиховский Б.Л., Лучик В.И. Чувствительность роговицы у лиц с проникающими ранениями роговицы и тупыми травмами глаз // Офтальмология. - Киев: Здоровья, 1973. - Вып. 3. - С. 141 - 144.

114. Радзиховский Б.Л., Суточные колебания границ поля зрения при периметрии по методике Б.Л. Радзиховского и их значение в диагностике глаукомы /Б.Л.Радзиховский, Телегина Г.М. //Офтальмологический журнал. - 1973. - № 1. - С.21 -24.

115. Радзиховский Б.Л. Тест-объект и таблица для определения остроты зрения /Б.Л. Радзиховский//Офтальмологический журнал. - 1973. - № 2. - С. 99 - 103.

116. Радзиховский Б.Л. Чувствительность роговицы /Б.Л.Радзиховский, Лучик В.И. //Офтальмологический журнал. - 1973. - № 3. - С. 232 - 236.

117. Радзиховский Б.Л. Результаты исследования чувствительности роговицы у миопов /Б.Л. Радзиховский, В.И Лучик // Офтальмологический журнал. - 1973. - № 5. - С. 395 -397.

118. Радзиховский Б.Л. Усовершенствованный иглодержатель/Б.Л. Радзиховский //Офтальмологический журнал. - 1973. - № 7. - С. 555 - 556.

119. Радзиховский Б.Л. О стабилизации зрительных функций при субкомпенсированной глаукоме / Б.Л.Радзиховский, К.С. Титенко, Г.Д. Ловля //Труды IV съезда офтальмологов СССР. - Москва, 1973. - С. 519 - 520.

120. Радзиховский Б.Л. Результаты исследования чувствительности роговицы у больных гипертонической болезнью / Б.Л.Радзиховский, В.И. Лучик //Врачебное дело. - 1974. - № 1. - С. 31 - 35.

121. Радзиховский Б.Л. Чувствительность роговицы и ее диагностическое значение в патологии глаза и организма/Б.Л.Радзиховский, В.И Лучик - Киев: Здоровья, 1974. - 88 С.

122. Значение суточной периметрии, тонометрии и суточных колебаний чувствительности роговицы в ранней диагностике глаукомы / Б.Л. Радзиховский, К.С. Титенко, Г.Д. Ловля, В.И. Лучик //Офтальмологический жур -нал. - 1974. - № 7. - С. 489 - 493.

123. Радзиховский Б.Л., Результаты исследования суточной реакции давления пяти- и десятиграммовыми тонометрами / Б.Л.Радзиховский, Г.Д. Ловля //Офтальмологический журнал. - 1974. - № 4. - С. 274 - 278.

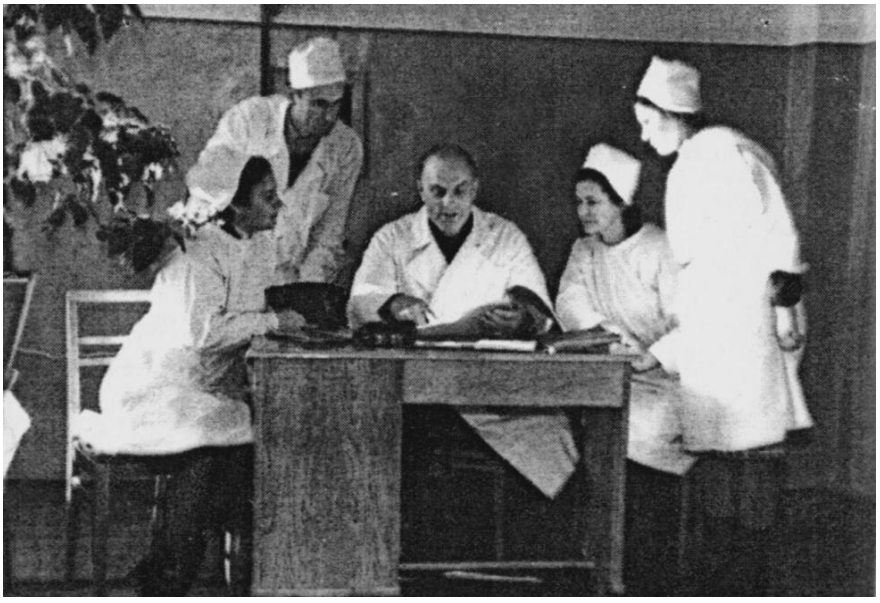
124. Радзиховский Б.Л. Вакуумный апланационный тонометр /Б.Л. Радзиховский //Офтальмологический журнал. - 1974. - № 8. - С. 456 - 460.

125. Радзиховский Б.Л., Вторичная факотопическая глаукома / Б.Л. Радзиховский, К.С. Титенко //Офтальмологический журнал. - 1974. - № 8. - С. 243 - 249.

126. Радзиховский Б.Л. Значение суточной периметрии, тонометрии и суточных колебаний чувствительности роговицы в ранней диагностике глаукомы /Б.Л.Радзиховский //Офтальмологический журнал. - 1974. - № 8, - С. 489 - 494.

127. Влияние миотиков на результаты суточной периметрии у больных глаукомой/ Б.Л. Радзиховский, К.С. Титенко, Г.Д. Ловля, В.И. Лучик // Тезисы докладов научной конференции, посвященной 100-летию со дня рождения В.П. Филатова. - Одесса, 1975. - С. 6 - 7.

128. Влияние миотиков на результаты суточной периметрии у больных глаукомой /Б.Л. Радзиховский, К.С. Титенко, Г.Д. Ловля, В.И. Лучик // Материалы научной конференции, посвященной 100-летию со дня рождения В.П. Филатова. - Киев, 1976. - С. 32 - 33.

Професор Б.Л.Радзіховський знайомиться з результатами наукових досліджень своїх аспірантів

Учні професора Б.Л. Радзіховського

Борис Леонідович з субординаторами (1969).

Лікарі-офтальмологи, підготовлені професором Б.Л.Радзіховським працюють у різних містах України та за її межами

Немало учнів-продовжувачів своєї справи залишив Борис Леонідович Радзіховський. Так, під його керівництвом виконані і успішно захищені:

Докторська дисертація

А.М.Водовозов. Исследование дна глаза в свете различного спектрального состава - 1963 р.

9 кандидатських дисертацій

Авербух С.Л. Клинические наблюдения над лечебным действием субконъюктивиальных имплантаций при туберкулезных и скрофулезных заболеваниях глаз - 1948 р.

Водовозов А.М. Продление действия пенициллина при местном применении в офтальмологии - 1954 р.

Титенко К.С. Сравнительная оценка некоторых методов ранней диагностики глаукомы - 1956 р.

Курченко С.Н. Кампиметрические и эластотонометрические исследования у близоруких школьников - 1963 р.

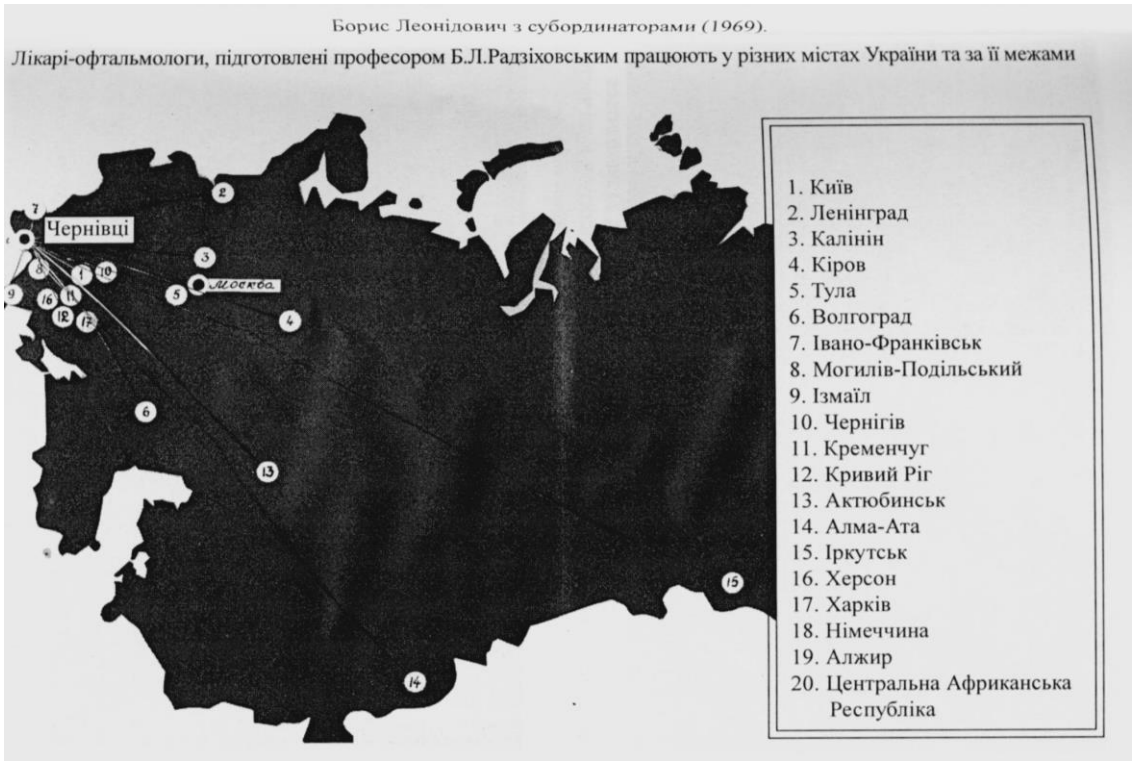
Кондрацький В.Ф. Фистулизирующие операции типа ириденклейза при глаукоме - 1964 р.

Ловля Г.Д. Сравнительная оценка некоторых тонометрических методов ранней диагностики глаукомы - 1967 р.

Лучик В.І. Исследование чувствительности роговой оболочки у здорових лиц и у больных глаукомой - 1967 р.

Воронова Т.Б. Периметрические, скотометрические и офтальмопериферіеско-пические исследования у миопов - 1968 р.

Телегіна Т.М. Периметрические исследования у больных глаукомой - 1971 р.

Слово про вчителя і колегу

Воспоминание о профессоре

Б.Л. Радзиховском

Борис Леонидович Радзиховский был одним из наиболее талантливых ученых нашего института, имя которого было известно окулистам всего бывшего Союза. Только одаренный человек, профессионал высокого уровня, очень целеустремленный ученый мог создать в те годы крайне необходимое пособие для окулистов - цветной атлас картины глазного дна в норме и при наиболее распространенной патологии.

Борис Леонидович прежде всего разрабатывал практические проблемы офтальмологии, от решения которых зависела судьба тысяч больных. В тот период времени фактически ни один из наших профессоров не занимался изобретательской работой. Его изобретения были ценным вкладом в решение актуальных, а не отвлеченно-теоретических вопросов наиболее распространенных заболеваний глаз.

Мои воспоминания о Борисе Леонидовиче ассоциируются с одним трагическим эпизодом в моей жизни. В конце 30-х годов в г. Бельцы в "дуэли" с моим родным братом, я нечаянно рапирой ранил ему глаз и он потерял зрение на несколько дней. "Секундантом" был 17 - летний гимназист из очень бедной семьи, самый одаренный лицеист Кошеру Евгений. В настоящее время он является Почетным членом всех академий крупнейших университетов Европы, Южной Америки, США, признан лучшим знатоком испанского, итальянского и португальского языков.

Брат мой был срочно оперирован заведующей глазным отделением Черновицкого центрального госпиталя (Spitalum central), ныне областной больницы. Беженка из России, она была известна и очень уважаема окулистами, в т.ч. и окулистами университетских клиник Королевской Румынии.

Через несколько месяцев она умерла, пораженная туберкулезом. Я был удивлен, что о ней почти ничего не знал Борис Леонидович. Когда я рассказывал ему эту историю в 1966 году, он никак не отреагировал, не проявил ни малейшего клинического любопытства. Борис Леонидович был чрезвычайно осторожным человеком, не пожелавшим с доктором И.К. Владковским говорить о белой эмигрантке.

Мой курс слушал Бориса Леонидовича в то время, когда ему было 40 лет. Он отличался от многих своих коллег - профессоров внешностью, речью, обаянием. У него была красивая внешность. Запомнились его голубые глаза, быстро охватывавшие студенческую аудиторию и тем самым сразу включавшие всех в рабочий режим. Он обладал четкой речью, сопровождаемой адекватной мимикой и жестами. В процессе изложения лекционного материала он довольно часто улыбался. Улыбка была приятная, несколько величественная и даже снисходительная, исключавшая панибратство.

В перерывах он никогда не беседовал со студентами. Насколько мне известно, у него не было “приближенных’’ и из числа преподавателей.

Он был очень корректным со всеми, не проявлял никакого любопытства к персоне человека, с которым разговаривал. Эту черту можно было трактовать и как безразличие ко всему, что не имело прямого отношения к нему. В этом отношении он был похожим на Сергея Николаевича Савенко. Я одно время думал, что они, возможно, были воспитаны в таком стиле своими шефами. Сергей Николаевич уважал Бориса Леонидовича прежде всего как профессионала. Борис Леонидович отвечал ему тем же.

Бориса Леонидовича я в течение 8 лет эпизодически видел в его клинике, где мне довелось консультировать многих больных до - и после оперативного лечения. Он, несомненно, был очень собранным, дисциплинированным, талантливым специалистом.

В предоперационные часы в клинике господствовала тишина на фоне четкой активности вспомогательного персонала, ассистентов. Он, несомненно, был строг, в чем я убедился во время одной из консультаций. Я его застал в момент, когда он кратко, корректно высказывал свое недовольство одному из сотрудников. Взгляд его глаз в это время был холодным, лицо немного амимичное, а голос без эмоциональной модуляции.

Мне приходилось очень часто встречаться лицом к лицу с Борисом Леонидовичем в коридоре его клиники, в палатах и даже в манипуляционном кабинете. На приветствие он отвечал легким кивком головы, никогда не задавал ни одного вопроса, хотя бы в плане соблюдения элементарного этикета, ни к чему его не обязывающею. Мой любимый профессор лицея Бронзетти, читавший курс психологии, пользующийся большой популярностью и в университетских кругах, назвал бы Бориса Леонидовича человеком замкнутым, с чрезмерным чувством собственного достоинства, малосоциальным.

Конечно, о структуре психологичекого облика человека нельзя судить на основании своих субъективных односторонних впечатлений.

Дополнительную информацию о том, каким был Борис Леонидович Радзиховский, я получил от его ученика А.М. Водовозова, бывшего зав. облздравотделом, ставшего ассистентом клиники. Вместе с А.М. Водовозовым, Г.Г.Фишером, очаровательной Вайнштоk (преподаватель иносгранных языков), Ракиным (преподаватель физики) мы выполняли в Крыму в 1956 г. патриогический долг по уборке у рожая.

Целый июнь партком института путем титанических усилий организовывал отправку студентов на роботу. Были зафрахтованы товарные вагоны (как во время ВОВ), в которые с великим энтузиазмом ворвались студенты-добровольцы. Весь партийный актив института оживленно о чем-то беседовал.

Находясь на перроне, трое беспартийных и двое интернационалистов были признаны достойными для выполнения этой задачи. Эта модель работы оказалась очень продуктивной. Все последующие парткомы свято придерживались Крымского опыта.

Уже тогда, в 1956 году, в работе парткома звучали демагогия и цинизм, усиливающиеся с каждым десятилетием, и приведшие на мой взгляд к распаду Союза.

А.М. Водовозов, ставший известным профессором в Волгограде, неплохо разбирался в людях. Он ценил профессиональный талант и духовную честность своего учителя, признавая, тем не менее некоторую несовместимость их характеров, которая будет серьезной помехой для совместной работы.

До и после апробации моей докторской диссертации и особенно после ее защиты состоялось несколько кратких бесед с Борисом Леонидовичем (по его инициативе). Его близкий человек выполнял кандидатскую работу, в которой были использованы и мои данные и гипотезы, касающиеся зрительного анализатора (картина глазного дна, оптическая хронаксия).

Я тогда убедился, что Борис Леонидович — это творческая личность, всецело поглощенная вопросами решения профессиональных задач.

К сожалению, после трагической его смерти, способная и одаренная его ученица доцент К. Титенко, по абсолютно непонятным для меня причинам, не оформила докторскую диссертацию.

Заканчивая свое воспоминание о профессоре Борисе Леонидовиче Радзиховском, хотелось бы подчеркнуть, что о личности человека необходимо судить прежде всего по главным его умственным, волевым и моральным качествам, а не по второстепенным проявлениям его характера и видения им мира.

И.К. Владковский,
доктор мед. наук,
профессор БДМУ

Видатний учений, талановитий педагог і лікар-гуманіст

Коли зайшла мова про відзначення 95-річчя від дня народження заслуженого діяча науки України, професора Бориса Леонідовича Радзіховського, в пам'яті постали події 1962-1963 рр.

Ми, студенти-п'ятикурсники, прийшовши на кафедру офтальмології, знову детально вивчали анатомію і фізіологію органа зору, в тому числі і шляхом розтину очей тварин, практично засвоювали дослідження середовищ ока та очного дна. Все було новим і цікавим.

Особливо запали в пам'ять лекції професора Радзіховського Б.Л. У вступній лекції він образно говорив про виключно важливе значення для людини можливості бачити навколишній світ у всій його красі, про те, наскільки страшною є втрата зору. Завершував він цю цікаву, але трагічну розповідь на оптимістичній ноті, наводячи приклад досягнення науки і педагогіки у випадку з Ольгою Скороходовою, яка з раннього дитинства була незрячою і глухою, але жила цікавим життям, читав її прекрасні вірші.

Борис Леонідович був не тільки прекрасним лектором, а й досвідченим офтальмологом-практиком. Адже він пройшов велику життєву школу, розпочавши лікарську діяльність лікарем поліклініки, а під час Великої Вітчизняної війни був провідним офтальмологом військових госпіталів.

Ми були в операційній, коли оперував професор. Одна з операцій - енуклеація мені запам'яталась на все життя. Борис Леонідович швидко видалив травмоване око, оскільки була реальна загроза виникнення симпатичного запалення в другому оці. Потрібно було глибоке розуміння небезпеки і рішучість у діях, щоб зберегти хворому зір.

Борис Леонідович умів не тільки цікаво розповідати про різні захворювання очей (наприклад, про зв'язок трахоми з традиціями німецьких колоністів на півдні України умиванням з однієї миски), а й наочно демонстрував застосування біостимуляції організму при туберкульозному ураженні очей уведенням під шкіру ниток кетгуту.

Він був також одним із перших винахідників у Чернівецькому мединституті, який розробляв оригінальний офтальмологічний інструментарій (в свій час цим винаходам була присвячена спеціальна виставка).

З позицій студентів тих років особистість Бориса Леонідовича оцінювалась однозначно: для всіх нас він був людиною непересічного авторитету, великого життєвого, наукового і лікарського досвіду, видатним вченим, лікарем-гуманістом.

А.М.Сокол,
професор кафедри інфекційних хвороб
та епідеміології БДМУ.

Спогади про незабутнього вчителя

Про тих, хто нам цей світ осяїв
Та душу вклав в діла свої
Не згадуй з тугою, що їх немає,
Скажи з подякою - вони були.

Напередодні ювілею мимоволі думка повертається до наукової еліти — фундаторів академії, які започаткували її славу.

Почесне місце серед них займає мій вчитель, знаний не тільки в Україні вчений, заслужений діяч науки, професор Борис Леонідович Радзіховський.

Талановитий науковець, чудовий лікар та мудрий керівник, він створив у 1945 році кафедру офтальмології, залишив нам прекрасні традиції, які й тепер живуть в колективах курсу та клініки очних хвороб.

Доля подарувала мені можливість працювати з Борисом Леонідовичем протягом 20 років. Кожна мить спілкування поглиблювала професійні знання та вміння, формувала світогляд.

Його працелюбність була яскравим прикладом для всіх учнів. "'Жодного дня без строки"- такий вислів він повторював при нагоді. У фахових журналах постійно друкувалися його наукові роботи з важливих питань офтальмології. Фундаментальні монографії, присвячені питанням рефракції ока, і тепер є основною літературою для лікарів при вивченні самого складного розділу

фізіологічної оптики. А вперше створений кольоровий атлас - незамінний для діагностики захворювань очного дна.

Багатогранна наукова обдарованість вдало поєднувалась із талантом винахідника. Перед складними операціями він ретельно готував інструменти, уміло вдосконалював будь-який прилад, знаходив можливості нового застосування апаратури. Численні патенти на оригінальні винаходи для діагностики та лікування були видані на власноруч створені зразки, які він виготовляв у своїй домашній майстерні.

Уважний, ввічливий, завжди з доброзичливою посмішкою він був взірцем відношення до колег та хворих.

На огляди та консультації хворих завжди приходили офтальмологи міста та області. Це була школа майстерності та клінічного мислення.

Пам'ятаю, як проходили клінічні обходи. Складний випадок, ще не визначено діагноз, Борис Леонідович дає змогу всім оглянути хворого. "Яка Ваша думка?", - звертається він спочатку до самого молодшого. Завершує дискусію самий досвідчений, і тільки тоді професор підводить підсумки, підкреслює вірний діагноз, призначає лікування.

Неперевершений педагог, він був також прекрасним лектором - статний, елегантний, із виразними блакитними очима й такою чудовою дикцією, що кожне слово було чути всім у лекційній залі.

Лекції Бориса Леонідовича пам'ятають усі наші випускники, з якими мені довелося спілкуватися. Для офтальмологів це були цікаві фрагменти його монографій, обгрунтування нових класифікацій або операцій.

Студентами лекції з очних хвороб сприймалися як захоплююча розповідь про таємничий процес пізнання навколишнього світу, особливостей фізіології та патології органа юру.

Всі теми ілюструвалися прикладами з багатого досвіду та фронтових спогадів. Не випадково на його лекції приходили лікарі та студенти інших курсів.

Надзвичайно плідною була його робота в практичній охороні здоров'я. Керівник офтальмологічної служби Буковини та обласний окуліст Борис Леонідович Радзіховський постійно турбувався про її покращення. Завдяки його наполегливості були підготовлені кадри для районів області, відкриті міжрайонні очні стаціонари, спеціалізовані кабінети для диспансеризації хворих на глаукому, ліквідоване таке загрозливе захворювання як трахома, значно зменшились інфекційні ураження органа зору. Систематично проводилися науково-практичні конференції в районах, курси та семінари на кафедрі, які сприяли підвищенню кваліфікації лікарів.

Про Бориса Леонідовича сьогодні нагадують портрети на стінах академії та його кабінету, меморіальна дошка на фасаді будинку, де він жив. Але найкраща пам'ять - це спадщина яку він нам залишив у традиціях, монографіях. винаходах, знаннях та спогадах.

Г.Д. Ловля,
кандидат мед. наук,
асистент кафедри офтальмології
ім. Б.Л. Радзіховського БДМУ

Дорогий мій учитель

Дорогий мій Вчителю!
Низько голову схиляю я
Перед пам'яттю Твоєю.
У вічному боргу я перед Тобою.
Ти будеш жити у пам'яті моїй.
Поки буду жити я.

Вперше моя зустріч з професором Б.Л. Радзіховським відбулася 19 лютого 1960 року у лекційному залі обласної клінічної лікарні, де він читав нам, студентам другого потоку п'ятого курсу, першу лекцію з очних хвороб.

До лекційної зали увійшов високий, стрункий, прекрасної статури, з великими красивими голубого кольору очима, лектор, який з легкою приємною посмішкою, ледь схиливши голову перед студентською аудиторією, доброзичливо привітався, запросив всіх сісти і розпочав читати лекцію.

З виголошенням перших слів ми почули прекрасний лекторський голос і літературно досконалу мову, побачили відточену лекторську жестикуляцію і тісний контакт лектора з студентською аудиторією. Професор дуже просто, логічно і послідовно роз'яснював студентам, що таке офтальмологія і її зв'язок з іншими медичними дисциплінами. Далі послідовно розповів історію розвитку офтальмології. Виклад матеріалу був настільки цікавим, що у залі панувала абсолютна тиша, і голос лектора звучав ще краще, а серед студентів було бажання не пропустити жодного слова, сказаного професором, все дослівно записати.

На лекції було багато ілюстраційного матеріалу - таблиць, дещо демонструвалось на екрані проекційним апаратом. Нові терміни та незнайомі слова Борис Леонідович писав крейдою на дошці.

Лекція настільки цікаво була прочитана, що студенти навіть не помітили, як швидко промайнув час, виділений для її читання. Почалась і закінчилась лекція точно за розкладом. По закінченні лекції, прощаючись, професор привітно вклонився перед студентською аудиторією.

Студенти ще довго гомоніли у залі і на вулиці, ділячись своїми враженнями від прослуханої першої лекції з очних хвороб.

У подальших лекціях виклад матеріалу був ще цікавішим і яскраво ілюстрованим. Я вирішив обрати професію офтальмолога.

Всі лекції професора Б.Л. Радзіховського я конспектував і зберігаю до цього часу. До кожного практичного заняття з очних хвороб ретельно готувався. У вечірній час навідував очне відділення, щоб поглиблювати свої знання з офтальмології. Після закінчення мединституту не відразу вдалося влаштуватися офтальмологом, хоча обласним відділом охорони здоров'я за розподілом на роботу був направлений окулістом.

Моє більш близьке спілкування з Борисом Леонідовичем починається з 1 вересня 1964 року, коли я вступив до аспірантури. Після визначення теми дисертаційної роботи, пригадую, як Борис Леонідович навчав мене робити пошук літератури за темою дисертації, як реферувати її, аналізувати літературні дані та інше.

З свого боку я уважно придивлявся, як працює Борис Леонідович. А навчитися у нього було чого.

Борис Леонідович завжди ходив на роботу пішки і завжди приходив на 15 хвилин раніше до початку робочого дня, проходячи щоденно досить велику відстань від свого будинку, що на вулиці Горького, 7 до обласної клінічної лікарні. Робочий день у професора був чітко розписаним і регламентованим за характером роботи: зранку огляд хворих у відділенні (9-10 год.), потім наукові дослідження, консультації в поліклініці, робота у бібліотеці, рецензування журнальних статей, які надсилала редакція "'Офтальмологического журнала", активним членом якої він був.

Операції у відділенні проводилися один раз на тиждень. Оперував переважно Борис Леонідович. Приймав участь у засіданні Вченої ради медінституту в установлені дні. Читав лекції студентам згідно розкладу. Проводив практичні і семінарські заняття зі студентами VI курсу, котрі спеціалізувалися з офтальмологічною фаху. Досить часто відвідував практичні заняття, які зі студентами проводились асистентами кафедри. Проводив кафедральні наради з різних питань багатогранної роботи кафедри.

Чітка організованість і висока дисциплінованість давали можливость виконати всю заплановану роботу в той чи інший день. Так вчив працювати Борис Леонідович нас, молодих науковців і майбутніх викладачів.

Мої наукові дослідження професор досить часто ретельно проглядав. Цікавився підібраною літературою за темою дисертації, якістю її реферування, даючи при цьому корисні поради.

На консультаціях хворих у поліклініках міста і в очному відділенні, та на щотижневих клінічних обходах Борис Леонідович уміло і тактовно перевіряв мої професійні знання та динаміку їх нарощування.

Напруженою працею та зі щирою допомогою Бориса Леонідовича мені вдалося достроково закінчити наукові дослідження, оформити, апробувати та здати роботу до захисту і захистити її до закінчення аспірантури.

У 1967 році Борис Леонідович запропонував мені написати заяву на працевлаштування на кафедрі. Це було велике щастя і радість для мене: я буду мати можливість далі працювати з такою прекрасною людиною, обдарованим педагогом та науковцем, чуйним лікарем і талановитим хірургом.

У вересні 1967 року професор покликав мене до свого кабінету і запропонував далі сумісно з ним працювати над проблемою чутливості рогової оболонки. Були визначені напрямки подальшої роботи. Результати дослідження опубліковані в журналах "Вестник офтальмологии", "Офтальмологический журнал" та "Врачебное дело". Одночасно готували матеріал для монографії, яка була видана видавництвом "Здоров'я" у 1974 році.

В останні роки Борису Леонідовичу жилося нелегко. Найближча йому людина, найдорожчий і вірний друг та помічник, кохана дружина Людмила Михайлівна, яка завжди створювала домашній затишок і сприятливі умови для праці, надихала його на творчу працю і наукові роздуми, в останні роки хворіла тяжкою хворобою. Борис Леонідович все робив, щоб їй допомогти, але всі його зусилля виявилися марними.

Професор в останній час також хворів, але на свою недугу ніколи не скаржився, а працював до останніх днів свого життя. Борис Леонідович, виховуючи молоде покоління, часто наводив такі слова великого природознавця: "Праця перетворила мавпу в людину" і далі він продовжував: "Тільки чесна праця піднімає людину на вищу сходинку людського життя". Цього він дотримувався упродовж всього свого життя - чесно працював, скромно жив, свій час марно не тратив. Кожний день щось робив і творив. Він був різнобічно обдарованою людиною. Знав добре фізику, оптику, математику, умів добре креслити і малювати, що допомогало йому в роботі. Всі чорно-білі і кольорові малюнки в наукових статтях та монографіях він виконував власноруч. Знав добре токарську і шліфувальну справи, що допомогало йому конструювати різні інструменти, прилади тощо. Так, він сконструював апарат для лікування трахоми, блефаростат, бінокулярну лупу, електричний офтальмоскоп, гоніоскоп, трепан, периметр, периферієскоп, альгезиметр, протез-індикатор для рентгенлокаліації внутрішньоочних сторонніх тіл, кріоекстрактор з керованим режимом роботи та багато різних інструментів. У нього вдома була невеличка кімната-майстерня, де було все потрібне для перетворення йою задумів у реальні речі.

Життя Бориса Леонідовича було насичене творчою і невтомною працею, щоденними роздумами і творінням, бажанням допомогти людям і зробити для них щось корисне і потрібне.

Свій відпочинок професор знаходив у зміні виду діяльності. Любив читати художню літературу, слухав музику та відвідував театр, професор не витрачав свій час у колі веселого застілля, не цікавився футболом і хокеєм, не ходив на полювання та рибалку, не мав власного автомобіля. Любив біля свого дому вирощувати красиві квіти. Кожного ранку Борис Леонідович на свіжому повітрі вранці робив фізичні вправи. На роботу і з роботи кожного дня завжди ходив пішки, незважаючи на погоду. Це було для нього своєрідним відпочинком. Так живуть тільки великі люди.

Людське життя не вічне. Вічні добрі справи, які людина створює на Землі за період свого життя.

Борис Леонідович багато зробив корисних і потрібних справ для прийдешніх поколінь. Люди цінували і шанували професора за життя. Добрі справи Бориса Леонідовича будуть довго жити в його учнях та послідовниках. Навіки залишаться результати його творчої праці на користь людям.

Світлій пам'яті мого дорогого Вчителя я присвятив такі навчальні посібники, написані для студентів та лікарів: "Курс офтальмології в тестах і еталонах, клінічних задачах та основних принципах лікування очних захворювань(з рецептурою)", "Офтальмологічні маніпуляції" і "Очні хвороби".

Низько схиляю голову перед світлою пам'яттю мого дорогого Вчителя - професора Бориса Леонідовича Радзіховського.

В.І.Лучик,
канд. мед. наук, асистент кафедри факультетської хірургії, ЛОР та очних хвороб БДМА

Мій вчитель

Ім'я Бориса Леонідовича Радзіховського асоціюється для мене з уявою про вчителя з великої літери. І це не пусті слова.

Я мала нагоду, яку вважаю честю та щастям, не тільки слухати його лекції з офтальмології, але і навчатися в студентському гуртку з очних хвороб під безпосереднім керівництвом професора при активній участі його співробітників та учнів. Високий професіоналізм та душевне тепло - ось враження, що збереглися в моїй душі та залишаться в ній назавжди.

Навіть студент не міг не помітити дивовижну талановитість шановного Бориса Леонідовича. І дійсно, досі окремі його винаходи залишаються неперевершеними і єдиними в світі.

Праці професора Б.Л. Радзіховського корисні та цікаві сьогодні так само, як і тоді, коли були написані. Немає сумнівів в тому, що вони залишаються настільними книгами кожного офтальмолога, хоча тепер стають бібліографічною рідкістю.

Високий талант професора проявився також і в тому, що припущення, які були зроблені ним в свій час, продовжують знаходити підтвердження інших офтальмологів.

Багато років минуло з того часу, як пішов з жигтя засновник кафедри очних хвороб Чернівецького медичного інституту. Але я і сьогодні пишаюся тим, що мала честь вчитися у Бориса Леонідовича Радзіховського - видатного вченого, чудового організатора та доброзичливого вчителя.

Н.М.Голубовська,
канд. мед.наук,
доцент кафедри факультетської хірургії БДМУ

Із словом подяки до вчителя

Коли твій трудовий стаж перевищує вже не один десяток років, все частіше в думках повертаєшся до тих часів, коли пов'язав життя з професією, якій не зрадив і вже ніколи не зрадиш.

Хто спонукав тебе обрати професію, якій присвятив все життя? В ті часи, коли я слухав лекції Бориса Леонідовича, складав іспит з очних хвороб, я навіть і уявити собі не міг, що стану офтальмологом.

Як і більшість моїх колег, я мріяв про "велику" хірургію. Моїми кумирами були Амосов М.М., Кац С.А., Хенкін В.Л., Роман Л.І. Але так розпорядилася доля, що після закінчення інтернатури з хірургії, в лікарні, куди я був направлений на роботу, не було місця хірурга і мені запропонували посаду офтальмолога. І ось тут, не кривлячи душею, можу сказати, що саме ім'я Б. Л. Радзіховського стало доленосним в моєму житті.

Пригадались і чудові лекції, і атмосфера, яка завдяки високому професіоналізму, знанням, характеру Бориса Леонідовича панувала на кафедрі, яку він очолював. Мені завжди імпонували такі якості людини, як людяність, вимогливість, інтелігентність, винахідливість. А саме ці риси були притаманні Борису Леонідовичу. І мабуть саме це спонукало мене зробити свій вибір.

І сьогодні, коли я вже ЗО років в офтальмології, саме Борису Леонідовичу вдячний за те, що він своїм прикладом надихнув мене, та мабуть не тільки мене, стати офтальмологом. Я і мої старші колеги вважаємо Бориса Леонідовича своїм вчителем. І саме тому ми відчуваємо гордість за те, що саме з нашої ініціативи в 2001 році на будинку, де провів останні роки свого життя Борис Леонідович з'явилася меморіальна дошка, перша в м. Чернівці меморіальна дошка лікарю, вченому, яка увічнила пам'ять цієї чудової людини.

Сьогодні вже наші діти пізнають ази офтальмології. І наше завдання полягає в тому, щоб донести до їх свідомості, передати їм в спадщину досвід, який нам передали наші вчителі. Адже не може бути майбутнього без минулого.

В. Шуленін,
лікар вищої категорії, обласний офтальмолог,
завідувач очним відділенням

Спогади практикуючого лікаря-офтальмолога про Б.Л.Радзіховського

Про таку видатну і талановиту людину розповідати мені, звичайному лікарю, нелегко. Дякуючи долі мені пощастило знати професора Радзіховського Б.Л., учитись у нього в студентські роки і починаючим лікарем, працювати молодим окулістом.

Цікаві і змістовні його лекції з офтальмології та мудрі висловлювання зберігаються у мене і досі. Він постійно цікавився роботою студентського офтальмологічного гуртка, давав нам – гуртківцям різні доручення.

Пізніше, протягом трьох місяців, я проходив на кафедрі первинну спеціалізацію з офтальмології під керівництвом Бориса Леонідовича. Це був напружений, корисний і цікавий період. Борис Леонідович був талановитим педагогом, учителем з великої літери, хоча не завжди терплячим.

Він був вимогливим як до себе, так і до своїх колег. У кожного з нас, лікарів, було чимало недоліків, за які Борис Леонідович давав зауваження, відверто виявляв своє невдоволення і часто робив це в присутності інших. Але по суті він був правий. За позитивні моменти вмів скромно похвалити. Працювати з ним було впевнено, надійно, він мав надзвичайну працездатність - проводив клінічні обходи, консультації, семінарські заняття з лікарями, був блискучим офтальмохірургом, головою правління обласного наукового товариства офтальмологів. Його цікавили широкі проблеми офтальмології, всі

розділи медицини, про що говорять його 5 монографій, біля 140 надрукованих наукових робіт, 10 авторських свідоцтв на винаходи різних офтальмологічних апаратів, інструментів і приладів.

Кожний, кому доводилось спілкуватися і працювати з Борисом Леонідовичем, відмічає його яскравий розум. Характерними рисами його були наполегливість, цілеспрямованість, точність, чіткість, лаконічність і акуратність.

Світла пам'ять про Бориса Леонідовича Радзіховського назавжди збережеться в серцях його колег, учнів і всіх тих, хто його знав.

В. І. Бодянчук,
лікар-офтальмолог І категорії.

ПУБЛІКАЦІЇ ПРО Б.Л. РАДЗІХОВСЬКОГО

1. Буковинська державна медична академія: становлення, здобутки, перспективи розвитку [за ред. проф. В.П.Пішака] - Чернівці: БДМУ, 2004. – 228 с.- іл.

2. Борис Леонидович Радзиховский (К 60-летию со дня рождения). // Вестник офтальмологии.- 1969, №6.- С.88-89.: с портр.

3. Борис Леонидович Радзиховский (К 60-летию со дня рождения). // Офтальмологический журнал.- 1970, №1.- С.76.: с портр.

4. Борис Леонидович Радзиховский (1909-1975). [Некролог] // Офтальмологический журнал.- 1975. - №3. - С. 236.: с портр.

5. Памяти Бориса Леонидовича Радзиховского//Вестник офтальмологии. - 1975. - №3. - С.92.: с портр.

6. Радзіховський Борис Леонідович - вчений, педагог, фундатор офтальмології на Буковині/О. Кучук, Г. Ловля, Я. Пенішкевич [та ін.]// Клінічна та експериментальна патологія.- 2009. - Т.8, №4. - С. 142-144.

7. Радзіховський Борис Леонідович. Життя і творчість/ [В.П. Пішак В.І. Лучик, Г.Д. Ловля, О.П. Кучук]. - Чернівці: Медакадемія, 2004. – 180 с. і

8. Сторінки історії Чернівецького медичного інституту: біографічний довідник.[за ред. В.П. Пішака] – Чернівці: ЧМІ, 1994.- С.6.

9. Сторінки історії : біографічний довідник завідувачів кафедр та професорів Буковинської державної медичної академії (1944-1998 рр.) [за ред. В.П. Пішака]. – Чернівці: БДМА, 1999.- С.110.